

tæk

NR. 2 • JULI 2019
STRAATAGETS KONTOR
ISSN 2246-3275

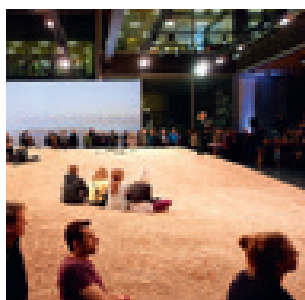
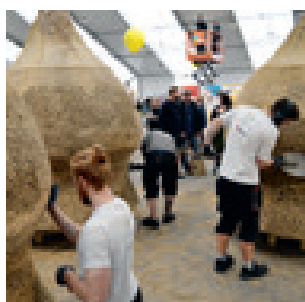
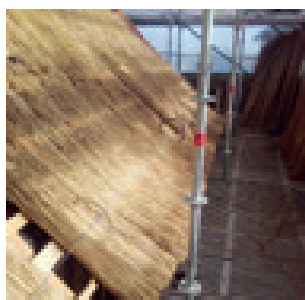
Læs bl.a. om:

Forsiden: Forsidefotoet er denne gang fra den dag i Japan, da omkring 100 tækkemænd og – kvinder fra hele verden var på taget for sammen at tække et tag i den tradition, man stadig bruger i Solens Rige: At man hjælper hinanden i landsbyen med at tække. En tagside bliver på den måde færdig på én dag.

Japan inspirerer

Der var masser af faglig udveksling og stor inspiration at hente, da omkring 150 mennesker fra tækkeorganisationer i syv lande mødtes i den fælles "klub", ITS fra den 17. – 23. maj

14 Smuk gård istandsat

Højgård på Sejerø er restaureret fra A til Z og har atter fået stråtag. Læs den spændende beretning om bl.a. noget af det sidste sidebånds-bindingsværk i Danmark

22 Hule af strå

30 skoleelever fra 5. klasse fik nærkontakt med tækkefaget, da de lavede en hule af strå og ålegræs

24 Stråtag på Skills

Igen i år trak tækkestanden rigtig mange mennesker til. Læs Thomas Gerners fortælling fra dagene i Næstved.

28 Et tækket gulv

Et 200 kvadratmeter stort, 14 centimeter tykt, tækket "gulv" var, hvad der mødte gæsterne på Dansk Arkitektur Centers særudstilling om Dorte Mandrup Arkitekter

STRAATAGETS KONTOR APS ejes af Tækkelaugget. Kontoret støttes økonomisk af Sepatec A/S og Tækkelaugget.

STRAATAGETS KONTOR er branchekontor for tækkemændene og sekretariat for den internationale sammenslutning af organiserede tækkemænd, ITS – International Thatching Society.

FORMÅLET med kontoret er at medvirke til at fordoble antallet af tækkede kvadratmeter i Danmark inden 2023. Det skal ske gennem fagligt udviklingsarbejde, kvalitetssikring, opbygning og formidling af viden, billigere brandforsikringer og markedsføring.

STRAATAGETS KONTOR udgiver bladet TÆK, som udsendes til samtlige tækkemænd i Danmark og Sverige samt til udvalgte målgrupper med interesse for og tilknytning til tækkebranchen.

TÆK udkommer 4 gange årligt ved begyndelsen af hvert kvartal.

Ansvarshavende redaktør og kontakt:

Jørgen Kaarup • joergen@kaarup.eu • T 2125 9188

Grafisk produktion: WERKS Grafiske Hus a/s. Oplag: 600 stk.

I BESTYRELSEN FOR STRAATAGETS KONTOR:

Tækkemand Finn Guld, Formand

Åshøjvej 8, 4600 Køge • T 4015 7156 • post@finnguld.dk

Tækkemand Henrik Henriksen

Ryttermarken 29, 5700 Svendborg

T 2127 9237 • hh@adslhome.dk

Arkitekt MAA Sven Jon Jonsen

Lindevangen 89B, 2830 Virum

T 2011 9711 • svenjonjensen@mail.tele.dk

Professor Anne Beim, Det Kgl. Danske Kunstkademi Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, anne.beim@kadk.dk

FAIRTRADE og japansk Yui – JA TAK!

Vel hjemvendt fra ITS-konferencen i Japan. En utrolig velorganiseret tur, fyldt til randen med spændende og lærerige oplevelser. Det japanske laug havde absolut gjort sig umage.

Tak for dét!

Og hvad kan vi, den danske tækkebranche, lære af denne udvekslingsrejse? I Japanske landsbyer har man brugt miscanthus til tækning af traditionelle tage i århundreder. Trods det sammenlignelige materiale er teknikken markant anderledes end i Danmark. Med afgørende faktorer som jordskælv, store mængder sne og ekstrem kulde tækkes tage, som giver mening i Japan, men ikke umiddelbart kan overføres til danske forhold.

Temmelig fascineret blev jeg af deres poetiske tilgang generelt og ikke mindst til tækkearbejdet og materialerne.

I japansk terminologi, låner vi tækkerørene fra naturen og afleverer dem tilbage igen, når vi er færdige med dem. En ydmyg og respektfuld tilgang til vores fag og vores klode. Dét er noget vi kan tage ved lære af.

Vi besøgte vi en række smukt beliggende landsbyer, bl.a. byen Shirakawa-go, en slags japansk frilandsmuseum, som er på Unescos verdensarvsliste. Her arbejdede vi sammen med de lokale tækkemænd om at tække taget på et traditionelt hus. De lærte os om **The Spirit of Yui**.

Yui er et udtryk for følelsesmæssig samhørighed og gensidig hjælp. Tegnet for Yui er delt i to. Den første del betyder trussel og den anden del betyder sammenhold og samarbejde. Sammen repræsenterer disse idéer om at vi i samarbejde løser opståede problemer.

Når en familie har brug for hjælp, træder hele lokalsamfundet til. For eksempel kunne hele landsbyer, op til 100 mennesker, hjælpe med at tække et hus, hvis det trængte eller var blevet ødelagt under et jordskælv.

Denne samhørighed og naturlighed i måden at samarbejde på, mener jeg at vi i hele ITS kan lade os inspirere af. Mange af de problemer vi som tækkebranche har, går ud over både vores lokale og nationale grænse og kan kun løses ved, at vi samarbejder, både lokalt, nationalt og globalt. Jeg tror på, at vi kan finde løsninger ved at dele viden og tage ved lære af hinanden (også selvom forholdene ikke er helt sammenlignelige).

Vi har netop holdt bestyrelsesmøde med en revideret bemanding i Tækkelaug version 2.0. Her var bred enighed om fremover at have fokus på kvalitetssikring, arbejdsmiljø og uddannelse.

Også i denne sammenhæng mener jeg, at vi kan lade os inspirere af turen til Japan og tænke vores branche ind i en større sammenhæng, med respekt for natur og menneske.

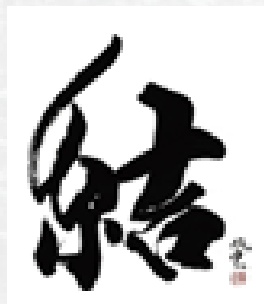
Min vision er, at vi sætter fokus på større medarbejdertrivsel, bæredygtige og holdbare materialer samt ansvarlig affaldshåndtering ved at lancere FAIRTRADE stråtag. Vi skal have gjort bygherre opmærksom på at et godt arbejdsmiljø er en vigtig faktor i et veludført stråtag og samtidig skal vi som tækkemænd opdage kvaliteten og fordelene ved et godt arbejdsmiljø.

Så ja, jeg mener at der er masser vi i den danske tækkebranche kan blive klogere på ved at besøge kollegaer i hele verden. Vi udvider vores horisont, opnår forståelse for anderledes tilgange til faget og kan inspireres af mentaliteten.

Og selv er jeg bestemt ikke færdig med Japan, de japanske tækkemænd, deres stråtag og tilgang til branchen og verden som sådan. Jeg vil nyde at komme igen og få en endnu bedre forståelse af Yui og den japanske måde at være tækkemand i verden på.

AF THOMAS GERNER,
FORMAND,
TÆKKELAUGET

*Jeg glæder mig til at arbejde videre for at udvikle branchen sammen med bestyrelsen og jer.
#sammenervistærkest*

HØJT PÅ STRÅ I SOLENS RIGE

Det var en kæmpe oplevelse at mødes med kolleger fra syv lande i Japan i maj – sjældent har et internationalt arrangement været så spændende og succesfyldt

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

JAPAN: Hav, skov, bjerge, dale, floder, strå-tækkede huse i små landsbyer. Smukt land.

JAPANERE: Gæstfri, humoristiske, venlige og imødekommende. Fyldt med energi.

JAPANSK TÆKNING: Interessant, overraskende, originalt, statsstøttet og traditionsrigt. På flere måder et museumsfag.

150 tækkemænd og – koner var 5 dage i maj samlet til international conference, VM i rørkast, udflugter og den fælles oplevelse det er sammen at tække et tag. Ikke 5 eller 10 m/k på et tag – nej omkring de 100, da der var flest.

Der er så meget at berette, at det er svært at finde begyndelse og slutning. Som journalist må jeg hellere begynde med noget af det overraskende: Hvem har før set en

langskaflet forhammer med træhoved blive brugt til at banke bindingerne fast, mens 5 mand står inde under taget og sender nåle retur, fordi der er rigtig mange tækkemænd ude på taget.

Nej vel. Men det så vi alle, og flere, både danske tækkemænd og andre gæster, fik forhammeren i hånden og slog af al kraft ned på bindingen og kæppen. Snoren til binding af rishalm, kæppen af hassel.

Det var den dag, alle var på taget for at prøve traditionen *yui*, som er, at hvert hus i landsbyen stiller med en mand på taget – og til gengæld tækkes man så en tagside på én dag.

5 INTENSE DAGE

Det var 5 intense dage i Japan, også kalder Solens Rige. Vejret var med os, vi så masser

af stråtag, spiste masser af ris og fisk og meget andet godt, fik badet i de traditionelle, varme bade, *onsen*, fik udvekslet faglige erfaringer og fik ved selvsyn oplevet, hvad det vil betyde at blive et museumsfag:

Der er 80 % statstilskud til tækning af fredede huse i de landsbyer, som staten ønsker bevaret med de strå-tækkede huse, som i Japan har en lige så lang historisk tradition som i Danmark. Det er dyrere at få et stråtag i Japan end i de fleste andre lande, og japanske tækkemænd og – kvinder (for dem er der faktisk en del af) tjener højst sandsynligt mere end herhjemme.

Men – for der er stort men: Udviklingen er gået i stå. De første til at beklage dette er de japanske tækkemænd og tækkkvinder. De kigger misundeligt og med beundring på lande som Holland, Sydafrika og Danmark

og ville ønske, at de måtte bygge nyt med strå på taget. At brandsikring kunne blive godkendt. At de kunne bruge de erfaringer, en del af dem efterhånden har fra udlandet, hjemme i deres eget land.

ØNSKER BRANDSIKRING

Japans største tækkefirma, Kumagai Master Thatchers, vil nu i gang med at overbevise myndighederne om, at der faktisk er brandsikringer, der fungerer, og som er godkendt af andre landes myndigheder.

Derfor var det vigtigt for ejeren, Akio Kumagai, at der blev holdt et oplæg om brandsikring på konferencen. Det førte til, at Ruud Conijn fra Danmark holdt et fint oplæg om, hvordan vi herhjemme brandsikrer. Muligvis rejser Ruud senere i år til Japans store, nordlige ø, Hokaido, for bl.a. at vise, hvordan man bruger Sepatec brandsikring.

"Japanernes måde at være på er helt fantastisk", siger Thomas Gerner, formand for Tækkelaugget. "Deres måde at tække på er så anderledes – holdbarhed, f.eks., er ikke nær så vigtigt for dem, som det er for os. De tækker meget tykt, og det synes nogle danskere f.eks. var underligt.

Årsagen er, at deres tage skal kunne modstå jordskælv, i nogle egne kolossalt store snetryk med op til to meters snefald – og sidst, men ikke mindst, så er tagene traditionelt tækket så tykke for at isolere, for der er rigtig koldt i Japans bjerge om vinteren", siger Thomas Gerner.

Ville det være et drømmescenarium at få statsstøtte til bevaringsværdige huse, som de får det i Japan?

"Både ø – det ville være en god katalysator for mere arbejde, men omvendt, så vil vi

også gerne tække nyt, og der skulle jo ikke være støtte til dét. Engang var der faktisk støtte til bevaringsværdige huse, bl.a. i kraft af billige lån, og det medførte, at flere bevarede stråtagene", siger Thomas Gerner.

Hvad var for dig højdepunktet på turen?

"Da vi tækkede sammen i Shirakawa-go – det var sjovt at være så mange om det – og festen efterfølgende, det var bare så godt. Japanerne blev bedre til engelsk, jo mere de fik at drikke, vi blev måske bedre til at forstå det i takt med, at der røg saka indenbords – der blev spillet og danset. Det var en super god oplevelse".

Mere om turen til Japan på de følgende sider

YUI – EN FANTASTISK FÆLLES OPLEVELSE

Den japanske tradition med at være rigtig mange mennesker om at tække et tag blev afprøvet, da tækkemænd fra 7 lande var på besøg

TEKST OG FOTOS: JØRGEN KAARUP

Yui – yui – yui. Ordet blev brugt igen og igen, både den dag alle var på taget og i samtaler med og oplæg fra japanerne. De er stolte af deres tradition for samarbejde og fællesskab. At man hjælpes ad i landsbyen og får tækket en tagside på en dag.

Og de er stolte af, at stråtaget er miljørigtigt, bæredygtigt og traditionsrigt. Den japanske professor Kunihiko Ando sagde i sit oplæg, at der foreligger dokumentation for, at der er et rigere dyre- og planteliv, når det høstes tagrør ved søer og fjorde og miscanthus oppe i bjergene. Han tilføjede, at i de søer, hvor der ikke længere høstes, er der nu mere forurening.

Tankevækkende.

“Vi arbejder nu på miljøfronten og argumenterer for en bedre natur med flere vådområder”, sagde professoren, og tækkemanden Ikuya Sagara føjede i sit oplæg til:

“Den tækkede kultur går tilbage, meget mere end i Europa. Vi håber virkelig, at vi kan lære af jer og vende udviklingen til gavn for både natur og bygningskultur”, sagde den unge tækkemand, der fik stort bifald, da han kaldte sig selv “Japans mest elegante tækkemand”.

“Japanerne taler poetisk om stråtaget, om at tage fra naturen og give tilbage igen, det er noget, jeg tager med mig hjem og som jeg mener, vi kan bruge i vores markedsføring af stråtaget”, siger formanden for Tækkelaugene, Thomas Gerner.

“Yui-ånden er udtalt her, og vi oplevede den jo helt tæt på. Men mange af os i Danmark har den jo, vi lever og ånder også for vores fag”.

Den dag på taget blev der virkelig udvekslet erfaringer – givet gode råd – grinet – og svedt, når den store forhammer skulle svinges for at stramme bindingerne. Læs mere på de næste sider, hvor tækkemand Michael Andersén fortæller om hans oplevelser på taget.

Og vejret var fantastisk. Så efter dagens arbejde var der fælles spising, siddende på måtter på jorden, rigeligt med kolde øl og risvinen *saka*, snakken gik lystigt og pludselig var der musik og sang med efterfølgende dans.

Et formidabelt flot arrangement. Tak, til alle jer i og omkring den japanske tækkeorganisation JTCA.

EN DAG PÅ TAGET I JAPAN

Den svenske tækkemand Michael Andersén beretter her om den dag, da omkring 100 tækkemænd fra hele verden var på taget sammen ...

TEKST: MICHAEL ANDERSÉN,
FORMAND, SVENSKA
STRÅTACKTÄCKERFÖRENINGEN

Af reporteren fra NHK blev jeg spurgt, hvordan vi kan forstå hinanden oppe på taget, når nu så mange lande er repræsenterede. Svaret er, at der hele tiden er tolke til stede, men at vi rent faktisk taler samme sprog, nemlig "TÆK".

(NHK er det japanske, nationale stats-TV, som var forbi for at filme og bragte et fint nyhedsindslag om alle os tækkemænd, samlet til "Yui").

Sikke en ære det var at følge de japanske tækkere under en "Yui" i den historiske landsby Shirikawa-go.

En Yui er en stor, traditionel japansk sammenkomst, hvor det åbenlyse formål er at gentække en bygning.

Med denne levende tradition giver de os en indsigt i den underliggende årsag: overlevelse. I gamle dage var det afgørende, at man hjalp hinanden.

I dag har Yui også til formål at holde tækketraditionen i live. En gang om året skal et hus i Shirikawa tækkes. Her afprøves og erfares tækning, og samtidig er det en god oplevelse sammen at udføre arbejdet, lære hinanden at kende og knytte nye venskaber, ikke mindst under festen – "Naori" – som markerer afslutningen på arbejdet. At hjælpe hinanden og arbejde sammen er en integreret del af denne verdenskultur.

STÆRK TÆKKETRADITION

Mantraet på landbyboernes T-shirts "Never Change" kan forekomme lidt underligt for os udlændinge. Men japanerne har formålet at holde fast i deres traditionsbundne tækketeknik, som er tilpasset de forskellige behov, der hører til forskellige lokaliteter over hele Japan.

I den fremragende bog "Exploring Japanese Thatch" (frit oversat: japansk tækketeknik), som vi fik udleveret under konferencen, fortalte professor Ando og arkitekt Ueno om 16 forskellige tækketraditioner.

Det er tydeligt, at japanerne ved, hvordan de skal holde traditionerne i live og lære os og fremtidens generationer om de fremragende teknikker, som vores forfædre udviklede.

I den grønne T-shirt ses Toshiharu Wada, som trods sine mere end 80 år stadig er formand for de japanske tækkemænd.

Vi bør alle tage alt dette med os hjem og foretage en lignende undersøgelse af vores egen kulturarv. Måske vi så på et tidspunkt vil kunne nyde en bog med titlen "Alverdens tækketeknikker"!

Hvorfor er jeres stråtag så tykke, hørte jeg en dansk kollega spørge landsbyens guide. – Fordi det virker, svar svaret! Med det klima, der er i den region, med de lokale materialer og indbyggernes livsstil er det den rette måde at tække på. Og det er overleveret fra forfædrene. Det er nemt for os moderne mennesker at tænke, at vi vil lave et bedre tag til billigere penge. Men så går vi måske glip af alle de andre værdier, som Yui repræsenterer. På en enkelt generation kan hele

vores tækketradition gå tabt. Det sker i dag over hele verden, hvor smarte ingeniører ændrer på vores traditioner uden at forstå konsekvenserne.

Lad os hylde den japanske tækketeknik og tage del i den lærerige Yui: Det skal ske i dag, vi skal på taget.

Alt er nøje planlagt, stilladset er sat op, Kaya (miscanthus) er høstet og tørret, der er flettet tækkegarn, og der serveres mad og drikke. Jeg vil gætte på, at op imod tusind mennesker har været involveret på den ene eller anden måde. En tækkemester på taget holder opsyn med arbejdet, pickuppen kører frem og tilbage til landsbyens strålager, drikkevarer og beskyttelseshjelme udleveres, og ti tækkere på hver side af taget inviterer os med til arbejdet.

En mand med en tegning forklarer, hvordan arbejdet tilrettelægges, og at vi som gæster skal arbejde mellem to af de professionelle på taget. Jeg bliver placeret ved gavlen sammen med mestertækker Ryusuke Harada. Han bruger en halv tomme bredt garn at sy med, en håndmedet saks og en tredelt nål. På det lige tag er der folk inde under taget, der stikker nålet ud igen – men her på gavlen, "Katakiri", skal tækkeren selv lave syarbejdet.

Vi syr med garn lavet af ris, lidt i stil med en halmsime. Garnet skal altid føres to gange igennem og strammes med hjælp fra en fod, og arbejdet afsluttes med en særlig knude-teknik. Der skal flere bundter til for at få taget så tykt, som en slags murersnor fortæller, at det skal være – snoren er spændt ud fra mønning til tagskægget, og der skal en del til, før vi når op til snoren.

BUNDTER SIDE OM SIDE

På den lige overflade lægges bundterne side om side, og et tykt bundt hasselkviste bindes fast med risgarnet. Alt er større, tykere, tungere end derhjemme, og jeg føler mig som lærling igen. Pludselig kommer en stor nål igennem taget. Det er nålen "Nui-

bari", som jeg skal føre enden af rebet igennem. På opfordring trækkes nålen tilbage og kommer igen til syne på den anden side af kvistene.

Mestertækker trækker sin håndsmedede nål ud af hylsteret og klipper rebet over med en ekstra meters længde. Han åbner rebets snore og fører det rundt om "Kudari" for anden gang på den underliggende træstruktur. Med en tung tækkeskovl forsøger jeg at gøre overfladen jævn. Da alle 10 tækkere er færdige med syarbejdet, lægges en Kaidou af træ på ud til at presse stråene ned med.

Der strammes til med syninger med en tyndere slags garn, og vi hopper allesammen oven på det og begynder at hive i strårebet af alle kræfter. For at stramme yderligere til slås bundtet med en stor træhammer, og vi stemmer alle i og råber *Ho-ye, Ho-ye* for hvert hammerslag.

Jeg er tilfreds med min egen indsats som japansk tækker og lader Kate fra England gøre arbejdet færdigt. Jeg går hen til tømrerstationen, hvor de har rejst et træskelet til taget, som er en model af gassho-zukuri-konstruktionen. Alt sammen bundet sammen med stråreb og hasselkviste.

SÅ SKAL DER FESTES

Nogle unge fra den lokale skole instruerer mig i, hvordan de bruger rebet. Efter et par mislykkede forsøg og masser af latter lykkes det mig at stramme det tilstrækkeligt. At binde med kviste er langt mere vanskeligt. Det er friske kviste, som er klargjort ved at sno og klemme dem sammen med hele kroppens styrke og den store træhammer på ambolten. Når det er snoet omkring træskelettet og fastgjort, holder man fast om begge ender og vender det, indtil en knude kommer frem.

Endnu engang føler jeg mig tilfreds med egen indsats og opdager, at mestertækker, hr. Toshiharu Wada, formand for de japanske tækkemænd, står bag mig. Han er ét stort smil. Tolken fortæller, at han har været tækkemand, siden han var 17 år gammel. Nu, hvor han er i 80'erne, går han ikke længere op på taget. Men i gamle dage lavede de 3-4 tage om året i Shirikawa. Dengang skulle de være færdige på én dag. I dag har vi presenninger, så arbejdet kan fortsætte i morgen, og kun de udlærte arbejder med tagryggen!

Der er kø ved madserveringen – det er tid til "Naori", fejring af dagens arbejde med mad, musik og dans – og hvor vi smager på den lokale mælkehvide sake. For at køle af efter denne solrige og hårde arbejdsdag går Jesper og jeg ned til floden Sho og lader det kolde smeltevand fra de omkringliggende sneklædte bjerge skylle over vores ømme kroppe.

INDTRYK FRA 5 DØGN I JAPAN

Her på siderne lidt indtryk, indfanget med kameraet og nogle få fakta om tækning i Japan

FAKTA OM JAPANSK TÆKNING

Antal bygninger med stråtag:

Ca. 100.000, heraf flest landbrugsbygninger

Antal tækkemænd:

Omkring 200, heraf halvdelen medlem af laugene JTCA

Materialer:

Der tækkes traditionelt med ikke færre end otte slags strå, herunder også en speciel bambus. Mest anvendt er miscanthus, efterfulgt af tagrør.

Import:

Der importeres stort set ingen materialer til Japan, som altså er selvforsynende.

Ældste bygning med strå:

Myoudouji-templet fra 1300-tallet.

Største tag:

Shoubouji-templet fra 1811 har omkring 2.100 kvadratmeter stråtag.

Virkelig spændende

Blandt de yngste deltagere på turen til Japan var Laura Feline Ebbesen, lærling hos tækkemand Søren Fur og for første gang med på en ITS-tur. Tæk spurgte Laura Feline, hvad hun fik ud det...

"Jeg synes, det er virkelig spændende at være med, både fordi det er her i Japan – og fordi man møder så mange tækkere, både fra Danmark og fra udlandet. Nu er jeg jo ret ung i faget, og jeg tror det kan åbne op for at komme til andre lande og lære mere om faget – det er en god mulighed for netværk. Godt nok er jeg op til flere gange blevet antaget for at være kone eller barn til en tækker, men der er selvfølgelig heller ikke så mange kvinder i faget, endnu.

Vi har talt om værktøj, bøger og egenskikke – nu er der masser af muligheder for at spørge andre og blive klogere".

Vil du gerne til udlandet?

"Ja, jeg overvejede allerede inden jeg startede i faget at komme til Holland og prøve at tække der – og det vil jeg stadigvæk helt vildt gerne. Når man taler med tækkerne fra lande og får set, hvad de laver, får jeg lyst til at besøge endnu flere lande for også at lære af deres tækketraditioner".

Hvad har gjort mest indtryk her i Japan?

"Hele turen har været meget oplevelsesrig. Mødet med mange åbne mennesker, som får én til at føle at man er en del af et større fællesskab. Noget af det der gjorde mest indtryk var YUI workshoppen. Det gik op for mig, at det at begive sig ud i at lære et håndværk samtidig giver dig et nyt sprog – et "håndværks-sprog" som kan tales i hele verden. Med forskellige modersmål tækkede tækkerne side om side. Og selv om jeg ikke kunne være på taget pga. en knæska-

de, kunne jeg stå og læse deres arbejde med øjnene.

Udover det, har det været inspirerende pludselig at være sammen med så mange, som er så nørdede i forhold til den samme ting: Det oplever vi jo på turene, der ikke bare er en turisttur. Folk går vildt op i det og piller ved tagene, får at vide, at de skal holde fingrene for sig selv – de diskuterer og er engagerede i at dele, alle har en passion for faget.

I forhold til landet, så er japanernes høflighed og gæstfrihed en stor kulturel oplevelse. Naturen er fantastisk og japanernes øvrige håndværk er så enestående at jeg bliver nød til at besøge landet igen".

Efter arbejdsdagen på taget var der mad og drikke uden for, og der blev spillet op til dans.

Ellen Conijn fra Danmark gi'r den gas i dans med en lige så dygtig danser fra Japan

ITS-møde i Japan

Der kom to nye formænd, en invitation til Holland i 2021 – og et dansk forslag om at søge EU-støtte til samarbejde om materialekvalitet blev lagt på hylden, da ITS-bestyrelsen mødtes i Japan

Efter fire år med englænderen Nigel Turton og svenskeren Michael Andersén som henholdsvis præsident og vicepræsident skal der ifølge ITS' vedtægter vælges nye formænd.

Valget faldt på Joost Kreuger som præsident. Joost er ansat på det hollandske tækkedekontor, Vadfederatie Rietdekkers. Og Adam Ooms fra Sverige blev valgt som vicepræsident.

Den nye hollandske præsident inviterede straks kollegerne i ITS-samarbejdet til Holland i 2021. Datoen er endnu ikke fastlagt – men se frem til en spændende tur til dette "stråtagenes Mekka".

Et dansk forslag om, at de europæiske lande skulle gå sammen med hver sit nationale universitet og udarbejde et projekt til belysning af årsager og kendetegn ved gode tækkematerialer bliver foreløbig ikke til noget. Idéen var at søge EU-støtte til projektet, men både Holland og Tyskland meldte fra.

"Vi er blevet pålagt af vores bestyrelse ikke igen at gå med i store EU-støttede projekter, fordi der kræves 50 procents medfinansiering", sagde Joost Kreuger. "Det meste af denne medfinansiering skal findes i arbejdstimer på kontoret, og vi har simpelt hen ikke disse timer til rådighed", sagde den hollandske repræsentant i ITS-bestyrelsen.

Jørgen Kaarup, der havde fremlagt det danske forslag, blev genvalgt som sekretær for ITS.

En flot hilsen fra den afgangende præsident, Nigel Turton, blev læst op. Nigel var forhindret i turen til Japan pga. en operation i ryggen. Vi savnede ham

Stråtag i et smukt tempelområde med Kyoto by i baggrunden.

KUNDERNE VIL

HAVE TÆKKEMÆND

MED BYG GARANTI

I 2011 viste en undersøgelse foretaget af YouGov Zapera, at 76 % af dine potentielle kunder foretrækker håndværkere med Byg Garanti. Er du medlem af Dansk Byggeri og Tækkelaug er dit arbejde dækket af Byg Garanti. Det betyder, at du kan bruge Byg Garanti logo og kampagnemateriale i markedsføringen af din egen virksomhed. Er du ikke medlem, så skynd dig at blive det – det betaler sig! Læs mere om fordelene ved at kunne tilbyde Byg Garanti på byggaranti.dk

SÆLGES

- Kvalitets tækkerør fra Ukraine og Kina

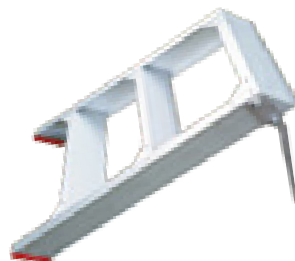
- Egen import af tækkerør
- Bedste kvalitet af rør
- Stor faglig viden
- Salg af perlestaf og mini rustik til beklædning af buede kviste samt gips buer

*Tækkefirmaet
Karsten V. Hansen*

www.straataekning.dk • Tlf. 40 45 22 35

PROFF LETVÆGTS TÆKKESTOLE I ALUMINIUM OG RUSTFRI KROGE

Tækkestole leveres med lovpligtig dansk brugsvejledning.

Skridsikker belægning på øverste trin.

3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12 trin
Med lige kroge
Kroge i 34, 32, 30, 28, 26, 24 cm.

www.Patiscope.com – sales@patiscope.com

SEPATEC®

Brandsikring til stråtag

EFFEKTIV BRANDSIKRING TIL STRÅTAG

▼ **HØJ SIKKERHED**

Brand udvikler sig
langsommere

▼ **BILLIG FORSIKRING**

Op til 50% rabat på
brandforsikringspræmien

▼ **LAVT AFSTANDSKRAV**

Afstandskrav nedsat
fra 10 til 5 meter

**FOR MERE INFO
RING PÅ 8638 7666
ELLER BESØG SEPATEC.DK**

ANBEFALET AF DBI
(Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut)

Højgården på Sejerø, som er opført i 1873 i det sjældne sidebåndsbindingsværk, blev for halvandet år siden købt af Realdania By & Byg. Højgården er snart færdigrestaureret og har fået nyt stråtag, og dermed er et stykke Danmarks-historie bevaret.

STRÅTAG OG SIDEBÅND

En historisk bindingsværksgård på Sejerø er under totalrestaurering og har igen fået nyt stråtag – her er historien om Højgården, en typisk vestsjællandsk gård

TEKST: CHARLOTTE BENN, KONSULENT, REALDANIA BY & BYG
FOTOS: REALDANIA BY & BYG, PETER KRONSTED OG UWE BECKER

Næsten 5.000 bundter rumænsk tækkerør, 1.800 meter lægter i fyrretræ, mange tunge stykker egetræ og 100 meter dansk ålegræs. Tilsammen har disse gedigne materialer sikret, at en 150 år gammel gård på Sejerø nu har fået nyt stråtag. Gården, der er bygget i det sjældne sidebåndsbindingsværk, blev for halvandet år siden købt af Realdania By & Byg, og lige nu er håndværkere ved at lægge sidste hånd på en restaurering og bevaring.

For de cirka 40.000 turister, som hvert år besøger Sejerø ud for Vestsjællands kyst, vil der næste år være en ny attraktion at finde blandt øens mange natur- og kulturtilbud. Og et stykke Danmarks-historie er hermed bevaret.

100 meter fra strandkanten på Sejerøs sydside ligger den lille gård, Højgården. Ved første øjekast springer det ikke lige i øjnene, men faktisk gemmer den firelængede gård på et stykke sjældent, velbevaret arkitekturhistorie – nemlig den særlige egnsbyggeskik, *sidebåndsbindingsværk*, som næsten er forsvundet i Danmark, men som i stort omfang er bevaret på den sejerøske gård.

For at sikre gården og dens historie for eftertiden blev gården for halvandet år siden købt af Realdania By & Byg. Den omfattende restaurering sikrer, at Højgården, opført i 1873, kan leve videre og være med til at levendegøre historien om en egnsbyggeskik, der kendes tilbage fra 1500-tallet og var fremherskende i Vestsjælland helt frem til slutningen af 1800-tallet.

I dag er der stort set ingen af disse sidebåndsgårde tilbage; de er for længst revet ned eller bygget om. Når Højgården har overlevet, skyldes det bl.a., at den har været i samme families eje i alle årene. I 30 år har gården desuden været ubeboet, og den er derfor ikke blevet ombygget til moderne indretning og komfort.

SÆRLIGE EGNSTRADITIONER

I det sidste års tid har håndværkere arbejdet på at bevare og genskabe denne særegne byggeskik, og som en del af restaureringen har den firelængede gård også fået nyt stråtag. Taget er i samme stil som det tag, gården oprindeligt var bygget med, men ikke har haft i mange år. Da Realdania By & Byg overtog gården, var der ikke et eneste strå tilbage. Tagene på udlængerne var beklædt med eternit og stuehuset med pandeplader; mod haven endda på et tidligere tag af tagpap lagt på træspån.

Dette specielle tag – tagpap på træspån – er bevaret under det nye stråtag som et historisk kuriosum. Alt andet er fjernet og erstattet af rumænske tagrør, finske lægter i fyrretræ, tunge stykker egetræ og 100 meter rygning med dansk ålegræs.

Det nye stråtag er lagt med stor respekt for egnens særlige håndværkstraditioner, og der er hentet inspiration i historiske fotos fra Højgårdens tidligere ejer og arkivbilleder af den særlige bindingsværkstradition. Kun den tjærede hørsnor, som i sin tid blev brugt til at binde et stråtag fast med, er udskiftet med en mere moderne ståltråd for at forlænge tagets levetid.

HELT UDEN TEKNOLOGISKE ELLER MODERNE TILFØJELSER

De rumænske tækkerør er – ifølge tækkemand Uwe Becker – valgt, fordi de er meget grove og stive, og samtidig er selve væggen på de enkelte rør særlig tyk. De tykkere vægge hindrer, at rørene så let kollapser. – Og det er jo afgørende for tagets holdbarhed, understreger Uwe Becker, som har stået fadder til mange stråtage rundt omkring på Sjælland, på gårde i for eksempel Roskilde, Dianalund, Kaldred og på Reersø.

Om de tværliggende lægter, der er brugt til tagspærerne, forklarer Uwe Becker, at de kommer fra stammer, der er parallelskåret, så de bibeholder to sider med bark.

– På den måde bevarer lægterne den afrundede form, som de har fra naturens side. Det betyder, at den sytråd, som jeg har brugt til at fastgøre bundterne med, kan strammes jævnt til med ens træk og holde stråene på plads.

I bunden og toppen ligger lægterne med 8-10-12 tommers afstand. I midten bliver de lagt på af tømmeren, alt efter hvor lange rør tagtækkeren har fået hjem.

Kragetræerne består af to tunge egetræsstykker, der er holdt sammen af en dyvel. Med deres placering på tagryggen sikrer de, at mønningen med ålegræs holdes på plads, og samtidig får taget et både ensartet og smukt udtryk – helt uden teknologiske eller moderne tilføjelser som for eksempel ovenlysvinduer eller andet.

DE FORHÅNDENVÆRENDE SØMS PRINCIP

Brugen af ålegræs har ligesom gårdens bindingsværkskonstruktion rødder i historien og i beliggenheden. Typisk for datidens ø-bygninger blev også Højgården i sin tid bygget og efterfølgende repareret efter "de forhåndenværende søms princip".

Sejerø var fattig på træ, og materialer var dengang dyre at transportere, og derfor måtte øboerne ty til de materialer, der var lige ved hånden, bl.a. ålegræsset, som kunne samles op på stranden.

– Det særlige sidebåndsbindingsværk er udtryk for, at der skulle spares på træet. I modsætning til traditionelt bindingsværk er der ikke tappede løsholter mellem stolperne, men et lille stykke træ af lægtestørrelse, der er bladet ind i stolpernes bagside. Huse med denne konstruktion har heller ikke dokker, og derfor ser Højgården ud som om, den kun er bygget af stolper og tavl, siger Realdania By & Bygs arkitekt og projektleder Anders Brüel, som har stået i spidsen for den omfattende restaurering.

De forhåndenværende søms princip ses mange steder på Højgården, hvor der gennem tiden er brugt bl.a. vragtømmer fra skibe, en gammel telefonpæl, ler, blik, cement, forskellige vinduesbeslag osv. Når restaureringen er helt færdig, vil disse spor – bortset fra telefonpælen, der var i for dårlig stand – stadig være synlige. De er en del af gårdens historie. Det gælder også den gamle stolpe, som med sin smukt udskårne profil viser, at den engang har haft sin plads på et skib, men på et eller andet tidspunkt er havnet som portstolpe i gården på Sejerø. Og der bliver den stående.

GENBRUG I STOR STIL

Udgangspunktet for restaureringen af gården har været at genbruge så meget som muligt af det oprindelige materiale og bygge på samme måde som oprindeligt.

De gamle håndværkstraditioner er kommet til ære og værdighed for at genrejse Højgården, som den så ud, da gården blev bygget for næsten 150 år siden. Derfor har alle håndværkere også måttet finde gamle metoder og teknikker frem fra lærebøgerne. Der er blevet savet, hamret og høvlet i stor stil, og der er blevet udluset, så beskadiget eller ødelagt træ kunne erstattes af nyt.

– I nogle af de bærende bjælker har det kun været et lille stykke af træet, som har kunnet reddes. Andre steder har vi været mere heldige og kunne bevare det meste af træet. Men alle steder har tømmerne været på en stor opgave, forklarer Anders Brüel.

Og det er ikke bare mikroskopiske små stykker træ hist og her, som er blevet fjernet og erstattet af en såkaldt lus, men derimod store dele af de bærende stolper samt rammerne omkring døre og vinduer.

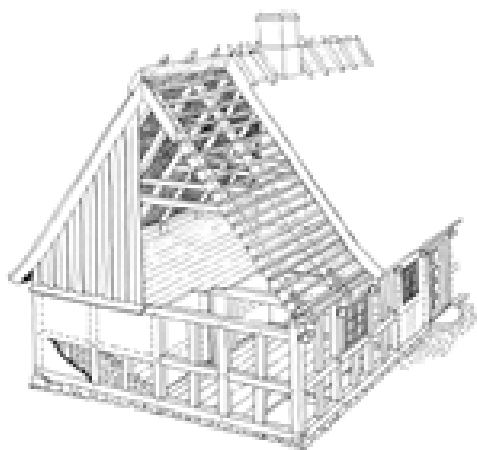
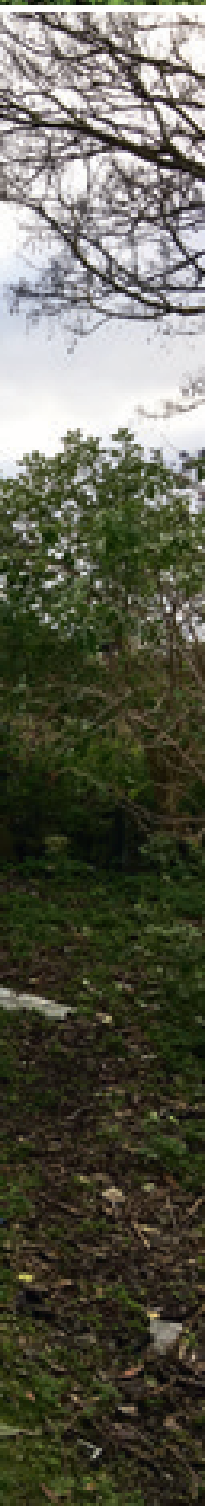
De gamle vinduesrammer har været taget ud og sendt til reparation og udlusning hos en snedker på fastlandet. De gamle tavl, som i vidt omfang er de originale fra dengang, huset blev bygget, er blevet fornyet. Men de lersten, som stod til at redde, er selvfølgelig blevet genbrugt og suppleret med nye tavl af ler, som efter traditionelle forskrifter er blandet med sand, valle, hestepærer og halm.

Da Realdania By & Byg købte gården, var den i meget dårlig stand. Men inde bag forfaldet gemte sig det særlige sidebåndsbindingsværk, som er den ældste form for bindingsværk i Danmark og var fremherskende i Vestsjælland frem til slutningen af 1800-tallet.

Løff Hansen Arkitekter

I modsætning til traditionelt bindingsværk er der ikke i en sidebånds-konstruktion tappede løsholter mellem stolperne, men et lille stykke træ af læggestørrelse, der er bladet ind i stolpernes bagside. Der er heller ikke dokker, og gården ser derfor ud som om, at den kun er bygget af stolper og tavl.

Foto: Uwe Becker

Tækkemand Uwe Becker har valgt at bruge rumænske tækkerør, dels fordi de er grove og stive, dels fordi væggen på de enkelte rør er særlig tyk. Dermed kollapser rørene ikke så let, og det forlænger holdbarheden. Kragetræerne er to tunge egetræsstykker, holdt sammen af en dyvel, mens mønningen er af ålegræs.

Foto: Peter Kronsted

EN SVÆR RESTAURERINGSOPGAVE

Som en lille perle ligger den stråttækte Højgården nu og lyser op på kystvejen, fire kilometer fra Sejerø færgehavn. Det var i ellefte time, at håndværkerne kom i gang. Faktisk var gården så medtaget af vind og vejr og tidens tand, at Nationalmuseet – som også har haft et godt øje til den historiske gård – i deres bygningsarkæologiske rapport vurderede, at bygningens bevaringstilstand var ”ringe og under forfald.”

Men det har ikke gjort restaureringsopgaven mindre spændende, tværtimod:

– Det er en af de sværeste restaureringsopgaver, jeg har været med til, dels fordi huset var i rigtig dårlig stand, dels fordi det er så relativt fattigt i sin aptering. Risikoen for at over-restaurere og dermed ødelægge husets sjæl er overhængende, så opgaven har været at bevare alt, der ikke direkte er ødelagt af for eksempel råd, understreger Anders Brüel.

– Der findes ingen drejebog for en sådan restaurering. Det er først, når vi får pillet de forskellige lag fra hinanden, at vi kan vurdere materialernes beskaffenhed. Derfor er vi ganske enkelt nødt til at prøve os frem, og en lang række beslutninger har først kunnet træffes i nuet, siger Anders Brüel, som glæder sig til, at gården og dens særlige bygningshistorie nu bliver føjet til Realdania By & Bygs samling af historiske ejendomme, som hver især udgør enestående eksempler på arkitektur og byggeskik gennem 500 år.

Restaureringen ventes afsluttet i løbet af foråret 2020, og herefter skal Højgården udlejes som bolig. Derfor bliver huset selvfølgelig også udstyret med helt almindelig moderne komfort såsom køkken, badeværelse med toilet, rindende vand osv. Men det hele indpasses nænsomt i den lille historiske gård og i de fire længer, hvor der i sin tid både var bolig, stalde, lade og lukket gårdsplads og udenom sø, frugthave, nyttehø, dyrefold og mødding.

Det har været Realdania By & Bygs ønske at bevare så meget som muligt af det oprindelige materiale. Der er derfor blevet udluset i stor stil.

HØJGÅRDEN

Beliggenhed: Gniben 6, Sejerø

Byggeår: 1873

Ejerforhold:

Købt af Realdania By & Byg i december 2017; ejet af den samme familie indtil salget.

Grund: 10.419 m²

Beboelse:

99 m² (forventeligt ca. 175 m² efter ombygning)

Avlsbygninger:

176 m² (forventeligt ca. 100 m² efter ombygning)

Højgårdens historie

Højgården er en lille firlænget gård i bindingsværk, udført med såkaldte indvendige sidebånd, der er den ældste form for bindingsværk i Danmark. Tavlene er dels lerklinede, dels muret i ubrændte lersten. Stuehuset, der ligger i sydlængen, indeholder køkken, kammer, spisestue, storstue og en række mindre rum. Laden ligger i vest, mens staldene ligger i nord- og østlængen, hvor også porten ind til gården er.

En del af øst- og vestfacaderne blev i 1930'erne ændret til grundmur og markbeton. Alle øvrige indvendige og udvendige overflader står som ved ejendommens opførelse. I stuehuset er de ferniserede bræddegulve, malede lofter og ådrede døre bevaret eller genskabt, og i køkkenet findes stadig det oprindelige inventar som gruekedel og brændekomfur.

Også avlsbygningerne står som oprindeligt, og de har – ligesom gårdspadsen – bevaret deres belægning af pigsten. Driftsgårdrummene udenom gårdlængerne – bildgård, fægård og ladegård – er ligeledes bevaret, og i haven findes store, velbevarede træer og en lille sø samt den originale markering med stensætninger rundt om frugthave, folde osv.

Sidebåndskonstruktion

Sidebåndskonstruktion er en meget tidlig bindingsværkskonstruktion, som kendes helt tilbage fra 1500-tallet. Træskelettet består af lodrette stolper, der samles i toppen med loftbjælker, tagrem og tagkonstruktion. Stolperne står direkte på syldsten (fundament af marksten). Midt på stolperne er der en gennemgående trælægte, det såkaldte sidebånd, der bliver indstemt i stolperne på bagsiden og derfor er usynlig på forsiden. Tav (området imellem træværket) blev udfyldt med ler eller mursten mv. På Sjælland – og i større grad på Sejerø – var der mangel på træ, og dette var grunden til, at man her, i længere tid end i resten af landet, fortsatte med sidebåndskonstruktion i stedet for bindingsværk med løsholter.

Med tiden udviklede konstruktionen sig til den type, som i dag er den mest udbredte – bindingsværk med løsholter. I denne konstruktionsform bruger man et kraftigere træstykke mellem stolperne, kaldet en løsholt. For at gøre bindingsværkskonstruktionen endnu mere stabil, er der ofte tilføjet skråbånd og dokker (korte stolper under løsholtene).

Realdania By & Byg

Realdania By & Byg er et datterselskab af foreningen Realdania. Realdania By & Byg fører Realdanias mission om livskvalitet i det byggede miljø ud i livet. Det sker gennem ejerskab af bygninger og ejerskab af arealer til byudvikling.

Realdania By & Byg har siden 2003 købt og restaureret 50 historiske huse og udviklet 15 projekter med eksperimenterende nybyggeri samt fire store projekter inden for by- og arealudvikling. Ud over Højgården på Sejerø tæller samlingen også andre eksempler på særlig egnsbyggeskik, bl.a. en marskgård i Højer i Sønderjylland, et tanghus på Læsø og et byhus på Ærø.

Realdania By & Byg Klubben

Realdania By & Byg Klubben følger Realdania By & Bygs arbejde over hele landet. Via medlemskab af klubben har både private og fagfolk mulighed for at komme på rundvisninger og til foredrag i enestående ejendomme, der normalt ikke er åbne for offentligheden, og mulighed for at komme ud og opleve byudvikling og nybyggeri helt tæt på.

Tækningen af Højgården forgik under presenning for at sikre de skrøbelige vægge mod regn og blæst og for at kunne arbejde henover vinteren. Når Realdania By & Byg restaurerer et historisk hus, beror det hver gang på en konkret vurdering, hvorvidt der skal arbejdes under telt eller ej. Det handler bl.a. om ejendommens skrøbelighed, arbejdsprocessen og logistikken.

ÅRSMØDE HOS TÆKKESVENDENE

Der blev tækket shelter, da Tækkesvendenes Landsbrancheklub holdt årsmøde i slutningen af april

TEKST OG FOTO: CLAUS VON ELLING, 3 F

Rørvig Centret i Rørvig leverede nogle fantastiske rammer for et rigtig godt årsmøde med 13 deltagere, som fik nogle dejlige solrige dage.

De senere år har vi haft tradition for at tage på "studietur" for at opleve hvad stråtag har været og er den dag i dag. Vi har bl.a. været på Vadehavscetret og set hvordan der blev tækket på facade og med skarpe grater, hos Søren Vodder for at høre om tækkemiscantus og de udfordringer og fordele der er ved at dyrke og bruge det – og vi har været på Hjerl Hede og fik set mange eksempler på det "gamle håndværk".

I år ville vi prøve noget nyt og blev hurtigt enige om, at vi ville prøve at arbejde med mischantus. Så efter ansøgning hos Byggegruppen om økonomi og efter godkendelse fra Rørvig Centret, endte det med at vi skulle lave et shelter, tækket med Mischantus.

Vi havde nogle rigtig gode dage, hvor snakken gik på om den ene eller anden vindskedeløsning var den rigtige, om hvordan mischantus er at arbejde med, og hvilken måde der var bedst/hurtigst/rigtigst når rørene skulle lægges ud.

Resultatet af dagene taler for sig selv.

I den forbindelse skal der lyde en tak til Søren Vodder for hjælp med mischantus, og en tak til Thomas Ernst for leverance af øvrige materialer.

Der blev foretaget følgende valg på årsmødet:

Bestyrelsesmedlemmer ved valg i 2019

Henrik Bøgelund Nielsen
Betina Ladegard Steffensen
Kristoffer Ernst Andersen
Anders Thyge
Casper Dueholm Eliassen

Suppleanter

Jakob Keis
Morten Olsen

Godkendelse af nye læresteder:

Bruno Kania godkender på Fyn og Øerne
Henrik B. Nielsen på Sjælland og Bornholm

Skuemestre (og føl):

Anders Thyge
André Tønder
Betina Ladegard Steffensen
Casper Dueholm Eliassen
Henrik Bøgelund Nielsen
Jakob Keis
Kristoffer Ernst Andersen
Nikolaj Christian Hoel

EFFEKTIVT! SEPATEC LIM

Den eneste rigtige lim til montering
og reparation af SEPATEC®

KONTAKT OS
FOR AT HØRE MERE

HULEBYGGERI MED TÆKKEMÆND OG TAGRØR

30 børn fik nærkontakt med tækkefaget, da Dansk Hulebyg opførte en hule af tagrør på dette års hulecamp...

TEKST: JØRGEN KAARUP

FOTOS: MARIELLA HARPELUNDE JENSEN

Kan du huske din barndoms huler? Byggede du af gamle brædder fra bedstefars værksted eller af grene i skoven? Ellers måske af tagrør? Lige meget hvilke materialer, du byggede din hule af, så kan du sikkert både huske rummet, du skabte, stemningen og hvem der udover dig havde adgang til hulen.

“Sådan er det nemlig med huler, de er en del af barndommens land”, siger Mariella Harpelunde Jensen, som er såkaldt *huledirektør* i den lille socialøkonomiske virksomhed Dansk Hulebyg, som i 2014 stod bag tv-serien af samme navn til DRs børnekanal Ramasjang.

Dansk Hulebyg har efterfølgende gjort det til en lille fritidsvirksomhed at bygge huler med børn og voksne over hele Danmark. I år bygges der huler i både Horsens, Svendborg, Hornsherred, Roskilde, på Falster og til Heartland festivalen på Fyn.

En af Dansk Hulebyg's årligt tilbagevendende begivenheder er en *hulebyggercamp* med 30 udvalgte skoleelever fra 5. klasse med fire dages hulebyggeri i skovene syd for Sorø på Sjælland. Her blev der i år bygget huler med både tagrør og søgræs med assistance fra erfarne tækkemænd.

VANDMØLLEHULE

“Det startede faktisk med, at vi for nogle år siden byggede en vandmøllehule ved en stor sø og opdagede de grønne levende tagrør og blev fascinerede af materialet”, fortæller Mariella.

Hulebyggerne fra Dansk Hulebyg begyndte at høste i den lokale Tystrup Bavelse sø om vinteren og blev mere og mere glade for det spændende materiale, som de brugte til at beklæde flere af deres forskellige huler med.

“Under forberedelserne til vores årlige hulebyggercamp her i 2019 fik vi så ideen om at beklæde en hule med tagrør og søgræs på mere traditionel vis, og så gik det hurtigt”, siger Mariella Harpelunde Jensen.

Hulebyggerne kontaktede leverandørfirmaet Carlo F. Christensen A/S i Stenlille, og her var direktør Thor Christensen straks med på ideen.

“Før vi fik set os om, kørte vi fra Stenlille med et kæmpe trailerlæs fyldt med tagrør, som vi havde fået forærende”, siger Mariella.

Herefter blev tækkemand Mathias Dafour fra Nordsjælland kontak- tet via Facebook, og Mathias lovede at stille både viden og værktøj til rådighed under selve hulecampen.

ALLE VAR HØJE

I alt ti børn i alderen 11-12 år arbejdede på hulens tre a-formede konstruktioner sammen med to hulemestre. Da grundkonstruktionen var oppe, dukkede Mathias og hans tækkemænd op med tækkeskruer, skruemaskine med tække-bit, strammere og klappere.

“Det endte med at Mathias og hans kolleger tækkede med børnene i fem timer, og de fik virkelig lov til at tække selv med værktøj og materialer”, forklarer Mariella.

“Alle var nærmest høje af at få lov at arbejde med de professionelle tækkemænd”.

De ti børn på den tækkede hule arbejdede i 10 timer og sluttede først da klokken ringede til aftensmad, for de var ikke til at stoppe.

Normalt arbejder Dansk Hulebyg's specialuddannede hulemestre med træ som det foretrukne byggemateriale.

“Vi vil helst arbejde med bæredygtige materialer og inspirere børnene til at tænke over at byggeriet også kan medvirke til at skåne natur og klima”, siger Mariella og tilføjer:

“Men nye materialer er inspirerende og det har været så sjovt at arbejde med tagrør, som jo i den grad er et bæredygtigt materiale”.

Børnene overnattede i hulen den sidste nat på campen i skoven og selvom det regnede lidt, lå de tørt og godt under de smukke rør.

De to voksne på foto er hulemestrene Mathias Kromann Rode og Cæcilie Telling.

EN STOR TAK til de sponsorer,
der har bidraget til tækkestanden
på Skills 2019:

Dansk Byggeri,
Tækkelaugget,
Sepatec A/S,
Højfyns Tække- og isoleringservice,
Tækkemanden i Horneby,
Tækkemand Per Keis,
Jørands Tække- og Tømrerfirma.

SKILLS 2019 — DM I HÅNDVÆRK

Igen trak tækkefaget masser af besøgende til standen,
som bød på stor aktivitet og godt håndværk

TEKST OG FOTO: THOMAS GERNER

Skills, som i år blev holdt i Næstved, giver mulighed for at danne nye netværk og få erfaringer, også inden for andre felter end ens eget. Det er guld værd, når man senere står overfor håndværksmæssige udfordringer, at man så kan have en bred viden og gerne et netværk, man kan søge viden hos.

Skills giver publikum et unikt indblik i, hvad man kan bruge en håndværksmæssig uddannelse til.

Der blev taget godt hånd om de besøgende, allerede fra P-pladsen lidt uden for Næstved og frem til ankomst i hallerne og de store telte, hvor Skills 2019 blev afholdt.

Næstved kommune gjorde en ære i at fortælle om Næstveds fortræffeligheder i shuttlebussen, som kørte gennem Næstved til Arenaen.

BESØG PÅ TÆKKESTANDEN

Jeg var der på den sidste dag – finale dagen.

Alle deltagere var næsten færdige og godt trætte efter 3 dage, hvor de intenst har arbejdet med opgaverne.

Tækkestanden er nem at kende – det er der hvor der står flest mennesker! Nå ja, bortset fra konditorstanden, hvor der er smagsprøver...

Den fremstår også imponerende, vores stand, med de flotte tækkede skulpturer.

På standen arbejdede de tre unge tækkemænd, Andreas, Philip & Michael ivrigt og koncentreret. Til trods for, at det er en konkurrence, var stemningen god mellem drengene – og der var da også tid til at hjælpe sidemanden, hvis der var brug for det.

Jeg tog en snak med Philip om hans deltagelse i Skills:

"Jeg synes det er et mega fedt arrangement, især for de unge, som måske ikke helt ved hvad man vil lave endnu.

Det er super hårdt som deltager – men fedt. Dog kunne vi godt bruge lidt mere plads, vi går lidt oven i hinanden".

Kan du bruge erfaringen fra Skills til noget?

"Tækkemæssigt er der ikke så meget jeg tager med videre, men det har været en god oplevelse".

Du bliver færdig her til september – har du nogen planer?

"Når jeg er udlært, kunne jeg godt tænke mig at fortsætte som ansat i et par år. Jeg har også en drøm om at søge ind i flyvevåbenet som pilot, men vi må se hvad der sker".

Hvad skal der til for at du bliver i branchen?

"Så skal interessen for stråtag fortsætte og der skal komme mere nybyggeri.

Det fede ved faget er materialerne og at det kun er fantasien som sætter grænser for, hvad man kan lave.

Og så elsker jeg at være ude hele dagen og bruge min krop".

FINALEN

Jeg forlod standen, da det var tid til, at skuemesteren i fred og ro kunne bedømme lærlingenes arbejde.

Alle tre drenge havde gjort et utroligt flot stykke arbejde.

Skills blev afsluttet med en stor indmarch med alle deltagere, efterfulgt af offentliggørelse af vinderne fra de forskellige fag.

Phillip Nikolajsen, (t.v) Tækkemanden i Horneby
Michael Rønning Bonde, (i.m) Højfyns Tækkeservice (vinder)
Andreas Djursaa Kaspersen, (t.h) tækkefirma Arne Klüwer

Prisoverrækkelsen stod vores statsminister, Lars Løkke Rasmussen, for.

"Så meget talent, så mange kloge hoveder og kloge hænder, samlet på et sted. At vi har så mange dygtige unge danskere, som vil noget med deres liv og fag, det gør mig glad helt ind i hjertet", sagde Lars Løkke Rasmussen inden udnævnelsen af de mange vindere fra de forskellige fag.

**Et stort tillykke til vinderen af tækkefaget
Michael Rønning Bonde fra
Højfyns Tækkeservice.**

FAKTA OM SKILLS

SkillsDenmark har siden 2011 holdt DM i Skills, Danmarksmesterskab for erhvervsuddannelserne.

DM i Skills eksponerer erhvervsuddannelserne på en positiv måde ved at de dygtigste lærlinge, gennem konkurrencer, yder deres bedste og viser faget frem.

Skills er også talentpleje for de dygtigste elever, som i bedste fald kan ende som Danmarks bedste faglærte murer, maler eller tækkemand.

Til næste år foregår Skills i Bella Centeret d. 16.-18. januar.

2500 STK.

• KLIT • TÆKKESKRUER

TLF. 21 66 78 49

WWW.KLIT.DK

LÆNGDE 350 MM

LÆNGDE 410 MM

LÆNGDE 475 MM

BRANDIMPREGNERING

PROBLEMER MED AFSTAND TIL SKEL

Her kan MAGMA-FIRESTOP
typisk hjælpe til en dispensation.

Vi har Rigtig meget erfaring med
manglende afstand til skel.

Ring for hjælp. tlf.: 62219600

www.magma-firestop.dk

AvanTek

Århusvej 12, 8670 Låsby

Gode priser på brugte maskiner sortiment,
du/l kan spare op til 30 %,
så kom forbi til en god handel!

Kampagnepriser på R35 og e-serien netop nu!

MINILÆSSERE TIL FAVORABLE PRISER!

- **AVANT R35**
KAMPAGNEPRIS: 215.000,-
- **AVANT e5**
KAMPAGNEPRIS: 198.000,-
- **AVANT e6**
KAMPAGNEPRIS: 278.000,-

Kampagnepriserne er gældende
til og med januar, 2019

Ring for at få en demonstration
Vi demonstrere gerne redskaber og maskiner i dit miljø!

Sjælland: 5965 6037 - Industrivej 17, 4534 Hørve

Jylland: 8695 7522 - Århusvej 12, 8670 Låsby

Se alt udstyr på hjemmesiden:

www.avant.dk

KOM FORBI

3500 m² showroom

Århusvej 12, 8670 Låsby
- eller ring og book en aftale

Man-fredag 8.00-16.00

Vi har alt på lager og kan levere nu - både maskiner, redskaber og reservedele!

Umistelige landskaber

200 kvadratmeter tækket gulv var en af attraktionerne på Dansk Arkitektur Center, DAC, da Dorte Mandrup Arkitekter havde særudstilling fra marts til slutningen af maj.

TEKST OG FOTOS: SVEN JON JONSEN

Det er Dorte Mandrups tegnestue, der har tegnet Vadehavscentret og dermed fik sat tækkefaget ind i en helt ny, arkitektonisk sammenhæng.

Tegnestuen har efterfølgende vundet konkurrencen om de to vadehavscentre i Tyskland og Holland, som nu er ved at blive bygget og forventes afsluttet i 2020- dog uden strå.

Herudover er tegnestuen blevet udvalgt til at projektere "The Icefjord Center" i det UNESCO-beskyttede område Ilulissat, Grønland. Dette forventes færdigt i slutningen af 2020. De fire projekter har gjort Dorte Mandrup Arkitekter intet mindre end verdensberømte.

Det er disse projekter, publikum kunne se på udstillingen i DAC, alle fire med bygninger i landskaber, som vi ikke bør miste. Derfor hedder udstillingen "Umistelige landskaber" – landskaber, der vil forsvinde, hvis vi ikke alle sammen gør noget for at mindske en kommende vandstigning og afsmeltning af isen på Grønland.

TÆKKEFAGET I NYT PERSPEKTIV

Tækkefaget har ved tækningen af Vadehavscentret løftet sig fra et gammelt traditionelt håndværk til noget helt nyt; faget har vist, at det et håndværksfag, der er parat til at tænke og udvikle nyt og indgå i nye samarbejder om at udvikle faget. Vadehavscentret er starten på at nyfortolkning af stråtag som et bæredygtigt, økologisk materiale, der kan benyttes på utraditionelle måder.

Jeg besøgte DAC to gange op til udstillingens åbning. I det store udstillingsrum tækkede de tre tækkemænd Arne Klüwer, Kim Andersen og Ruud Conijn, som tækkede Vadehavscentret. De var i gang med et 200m² stort "podie" – et tækket gulv.

Disse tre tækkemænd og deres svende er nok de første i verden der har udført et dobbelt mansard-knæk, som det kan ses på Vadehavscentret. Og som indbragte dem titlen "Verdens bedst tækkede bygning", valgt af internationale kolleger i England i 2017.

Levetiden af dette gulvmateriale er nok begrænset, så gæsterne på udstillingen i DAC skulle tage deres sko af og påføre sig "hjemmesko" eller gå i strømpesokker, før de gik ud på det tækkede gulv.

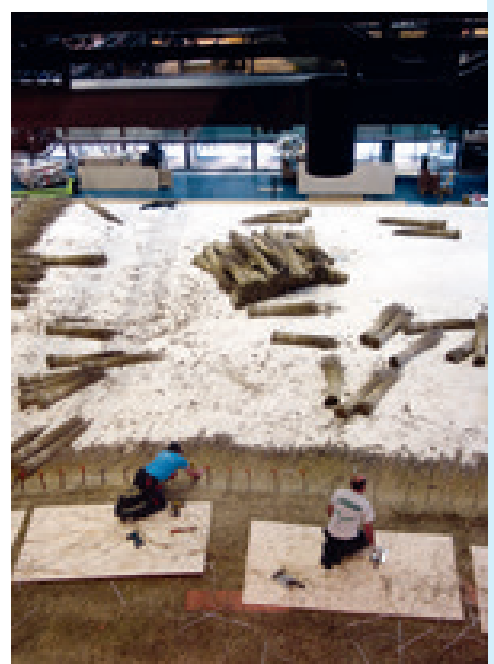
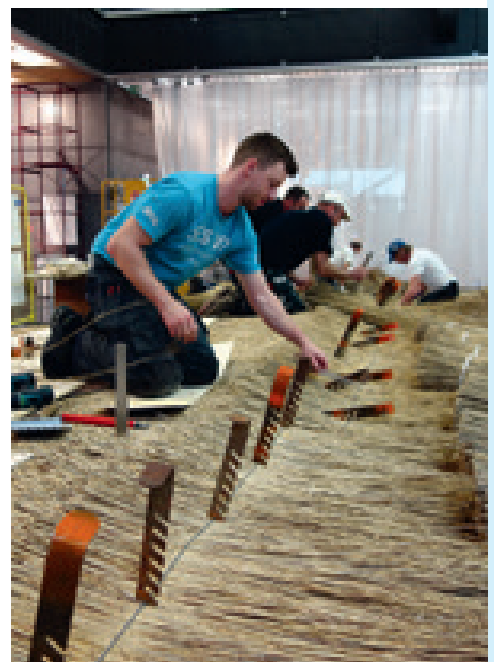
At gå på gulvet er en bølgende fornemmelse, det giver sig og knirker og knækker. På den tækkede flade er der mulighed for at se storskærmsbilleder fra vadehavets vilde natur, og der er tre skamler hvorfra man kan sidde og se 3 D-filmen "Springet" om Vadehavet og isfjorden.

Op gennem gulvet og rørene kommer der to podcast-stationer, hvor Dorte Mandrup fortæller om at lytte til naturen, om hendes virke på tegnestuen samt om hendes store internationale gennembrud, der kom efter at tegnestuen har projekteret i de spektakulære landskaber.

GANG I TÆKNINGEN

7 tækkemænd drøned rundt på det store plateau, helt rundt på gulvet, da jeg kiggede forbi DAC første gang. De emmede af stolthed over at være med til denne gimmick, at udføre et sårbart gulv.

Der blev tækket, revet rensede rør sammen og tilpasset højde på rørlaget, som jo altså blev til gulvet, hvorpå der efterfølgende skulle etableres bordplader til plancher og modeller af de 3 Vadehavscentre. Tækkemændene var begejstrede over arbejdet og den store opmærksomhed, der blev den tildelt dem fra personalet i DAC.

FAKTA OM GULVET

- De 200 kvm. "gulv" er kun 12 cm tykt pga. indbyggede højttalere
- Det blev tækket på 3 ½ arbejdsdage
- Tækkerørene er fra Ringkøbing fjord, som på Vadehavscentret.
- Gulvet vandt 3. plads i Japan i konkurrencen "Verdens flotteste tækning".
- Knap 30.000 besøgende nåede at se og gå på gulvet og fik hermed nærkontakt med tækketaget.

KÆR KOLLEGA VINKER FARVEL

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

Når Margrethe Petri Godtkjær den 13. september slutter sit job i Dansk Byggeri er det præcist syv år siden, hun begyndte der. Inden da havde Margrethe, der er arkitekt, bl.a. arbejdet i flere arkitektfirmaer, i Københavns Kommune, i Monberg & Thorsen og i Byggeskedefonden.

Det var således en erfaren kvinde, der først blev tilknyttet Træsektionen i Dansk Byggeri, herunder som redaktør af bladet Træ, og et år efter sin ansættelse også blev konsulent for Dansk Tækkemandslaug. Margrethe har været en fantastisk hjælp for tækkebranchen og en meget kær kollega til mig i Straatagets Kontor. Margrethe er imødekommende og hjælpsom og har så vidt vides svært at ved at sige nej, når nogen be'r om en "lillebitte ekstra tjeneste"... Det har til tider resulteret i stor travlhed med mange jern i ilden – men det er nærmest aldrig gået ud over det gode humør.

Og hvad så nu efter et langt, arbejdsomt liv?

"Nu skal jeg nå alt det, jeg ikke når i dag – ikke mindst mere tid til børnebørnene. Og så tid til mig selv, til cykelture, musik, lange ture langs stranden med hundene – og så er der flere huse, der skal passes og flyttes væk fra og ind i", lyder det energisk fra Margrethe Petri Godtkjær.

"Både det nye hus i Veddinge og huset i Sverige er træhuse, som altid kan trænge til en kærlig malerhånd", lyder det fra Træsektionens konsulent og Træs redaktør.

"Men jeg kommer da til at savne jer. Det har været en gave at lære jer – og tækkefaget – at kende".

Tak for din indsats, Margrethe. Vi kommer også til at savne dig.

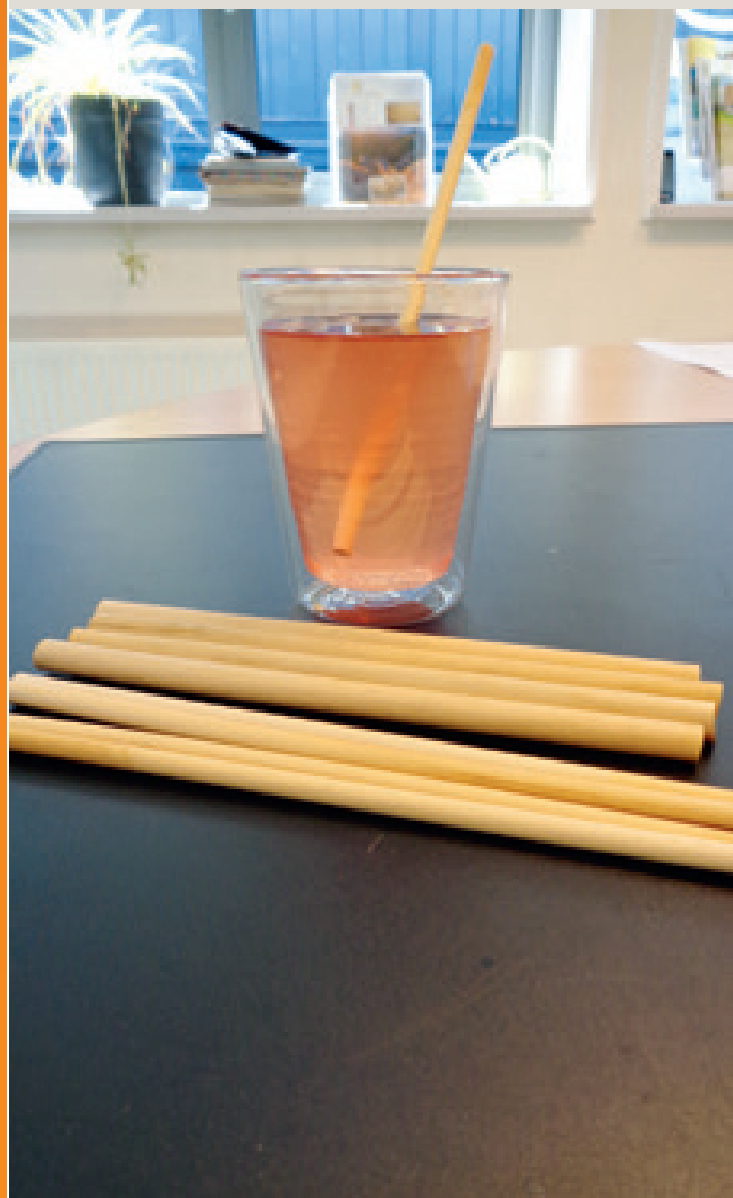
Velkommen til den mand, der afløser Margrethe på Nørre Voldgade, Jesper Salling Nielsen. Mere herom i næste Tæk.

TAGRØRS- SUGERØRET

Et sugerør af tagrør. Indlysende! Flere designere og igangsættere har ringet til Straatagets Kontor for at høre om muligheden for at lave sugerør af enten tagrør eller tækkemiscanthus. Men hollænderne kommer først med dette naturlige, fuldt nedbrydelige sugerør, lavet af tagrør.

Det er rørhandleren Arjan Prosman, der nu lancerer dette miljøvenlige sugerør til erstatning af plastik.

Sugerøret fås i tre forskellige længder / størrelser, og der kan produceres 500.000 stk. pr. måned – indtil videre. Efterspørgslen vil vise, om der kan sælges flere.

Carlo F. Christensen A/S

ALGEBEHANDLING GJORT NEMT

Brug vores ergonomiske lanser og sprøjte

Med et rygophæng til lanserne, designet specifikt til formålet, minimeres arbejdsbyrden ved algebehandling af stråtag. Vælg mellem lanser i kulfiber eller glasfiber. Sprøjten er drevet af en 3 hk. benzinmotor og har en tankkapacitet på 125 l., der gør den ideel til opgaven.

**SPRØJTE + GLASFIBERLANSE
FRA 21.995,- EX MOMS**

Vi leverer byggematerialer af høj kvalitet til tækkemænd og stråtagsejere

8638 7666

www.carlofchristensen.dk

Lad os forsikre dit hus!

50% RABAT

på brandpræmien, når du
brandsikrer dit stråtag med

SEPATEC.

Få en uforpligtende forsikringsgennemgang!

Ring til os på tlf. 43 71 17 77

Eller find din lokale forsikringsrådgiver
på www.garfors.dk

**FORSIKRINGER TIL PRIVAT & ERHVERV
KUNDEEJET SIDEN 1908**

Struergade 24 • 2630 Taastrup • Tlf. 43711777
gaf@garfors.dk • www.garfors.dk

**GARTNERNES
FORSIKRING**

SÆT KRYDS I KALENDEREN...

BINDEDAG HOS JØRAND 7. SEPTEMBER

"Bindedag som vor far lavede den" – eller "som i gamle dage" – kunne man fristes til at kalde årets bindedag. Ingen oplæg, ingen teori, kun praksis, så HUSK VÆRKTØJ

PROGRAM

Kl. 9 – 10: Tækkelaugget byder på morgenkaffe og rundstykker

Fra kl. 10.00: Tækning af vindskeder
Ilægning af Velux-vinduer
Facade tækning v/Ruud Conijn

Der kan købes mad fra grill samt øl og vand.

Hvis du vil spise med, bedes du tilmelde dig til Keld Pedersen senest 2. september:
Tlf. 2811 7361. Mail joerand@outlook.dk

Bindedagen holdes hos
Jørand Tække & Tømrerforretning A/S
Langerod 5 – 5620 Glamsbjerg

FIND
DIN NYE
LÆRLING
HER

PRAKTIKPLADSEN.DK

Et naturligt produkt TØRRET ÅLEGRÆS

sælges til rygninger og isolering

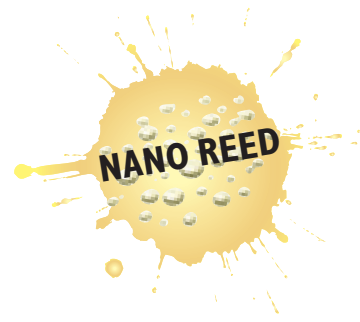
Leveres i rundballer eller
på bestilling i småballer

IB UNGERMAND
JENS WEDELE

61386724
40723506

Reethandel

E. Prosman b.v.

Prosman Reed + Windows
P.O. Box 3079
NL - 2800 CD Gouda - The Netherlands
Telefon : 0031 - 182 - 37 22 72
Telefax : 0031 - 182 - 37 47 20
E-mail : info@prosman.com
Internet: www.prosman.com
Warehouse Germany:
Am Alten Werk 56
D-21406 Melbeck (near Hamburg)

Prosman Reet + Fenster
Postfach 3079
NL - 2800 CD Gouda - Holland
Telefon : 0031 - 182 - 37 22 72
Telefax : 0031 - 182 - 37 47 20
E-mail : info@prosman.com
Internet: www.prosman.com
Lager Deutschland:
Am Alten Werk 56
D-21406 Melbeck (Nähe Hamburg)

We have weekly arrivals of containers with reed from China in Hamburg for possible delivery to Denmark.

Direct deliveries or deliveries with our truck with crane of:

- Reed from Hungary, Rumania, Ukraine, Austria, Turkey and China.
- Wire, heather, sheets, windows, copper & galvanised chicken wire, tools, copper or ceramic ridge tiles etc.

Wir haben wöchentliche Ankunft von Container mit China Reet in Hamburg für eventuelle Lieferung nach Dänemark.

Direktlieferung oder Lieferung mit unserem Kran-LKW:

- Reet von Ungarn, Rumänien, Ukraine, Österreich, Türkei und China.
- Draht, Heide, Planen, Gaubenfenster, Kupfer und Verzinktem Masschendraht, Werkzeug, Kupfer oder Ton Firstziegel usw.

Med venlige hilsner,
Fam. Prosman

Her er samtlige deltagere i Yui i Japan.

Samlet bar denne tagside omkring 15 tons kropsvægt uden problemer.

MEER RØR IMPORT IVS

VI LEVERER KINESISKE RØR AF
ALLERBEDSTE KVALITET,
TÆKKESKRUER, JERN, TRÅDVÆV,
KOBBERSTANG, KOBBERTRÅDVÆV
OG KOBBERULD.

**ALT HVAD DER HAR MED
STRÅTAG AT GØRE**

Afsender: Straatagets Kontor, Store Torv 9, 8000 Aarhus C

*Glæd dig til Tæks beretning
fra Kina i næste nummer.*

Her tækker man med skiftevis halm
og ålegræs og får et tag, der holder
mindst 100 år – uden syninger, bindinger
eller skruer. Med et tagskæg, lagt 1 ler.

tæk

2 • 2019
STRAATAGETS KONTOR

